

Även kvinnor har rätt till en god pension

– förslag mot ekonomisk ojämlikhet bland äldre

Innehåll

Förord.....	3
Sammanfattning	4
SKPF Pensionärernas förslag för mer jämlika pensioner:.....	4
SKPF Pensionärerna – ett kvinnodominerat förbund.....	6
Alla måste med för att Sverige ska nå målen i Agenda 2030.....	6
Ekonomiska klyftor bland äldre	10
Nuläget: Dyrare tider ökar risken för klyftor.....	11
Diskussion.....	14
SKPF Pensionärernas förslag för ökad ekonomisk jämlikhet	16
Arbetslivet	16
Pensionssystemet.....	17
Stöd här och nu.....	17

Förord

Att få hushållskassan att gå runt är en förutsättning för ett tryggt, självständigt och gott liv. Men här ser verkligheten väldigt olika ut. De ekonomiska klyftorna inom gruppen äldre är stora. Många pensionärer har det förhållandevis bra ekonomiskt och har fått det allt bättre de senaste åren. Samtidigt finns det grupper som halkar efter. Kvinnor har generellt sett betydligt lägre pensionsinkomster än män.

En stor andel av medlemmarna i SKPF Pensionärerna är kvinnor som tidigare arbetat i välfärdsyrken. Tillsammans har medlemmarna många års erfarenhet av att bland annat vårda äldre och sjuka, ta hand om barn och ge skolbarn mat. Men de får låga pensioner trots att många har arbetat ett helt yrkesliv.

De ojämlika pensionerna har uppmärksammats på senare tid och åtgärder har vidtagits för att förbättra för de med lägst inkomster. Men stora skillnader kvarstår och det allt sämre ekonomiska läget i Sverige riskerar att öka klyftorna ytterligare.

Vi är i skrivande stund en bit in på 2023. Det betyder att vi har knappt sju år på oss att uppnå de globala målen för hållbarhet som FN enats om i Agenda 2030. Samhället ska bli socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart bland annat genom att motverka fattigdomen, öka jämställdheten och minska ojämlikheten. För att nå målet om ett hållbart samhälle måste alla med på tåget. Ingen kan lämnas kvar på perrongen.

Därför måste ojämlikheter i arbetslivet motverkas, så att alla kan och orkar tjäna in till en bra pensionsinkomst. Pensionssystemet måste också ses över för att säkra jämlika och hållbara pensioner både för dagens och morgondagens pensionärer. Betydligt mer måste göras för att ge alla chansen till en god pension – även kvinnor.

**Liza di Paolo-Sandberg, förbundsordförande
SKPF Pensionärerna**

Sammanfattning

Många pensionärer har en förhållandevis god ekonomi. Samtidigt syns tydliga ekonomiska klyftor utifrån kön och yrkesbakgrund. Kvinnor har generellt betydligt lägre pensionsinkomst än män. Räknat på enbart den allmänna pensionen har kvinnor i genomsnitt cirka 80 procent av männens pension. Sett till den totala disponibla inkomsten, med bland annat tjänstepension inräknat, är pensionsgapet betydligt större. Sju av tio pensionärer som lever i relativ fattigdom är också kvinnor. Särskilt de allra äldsta kvinnorna, över 80 och ofta ensamstående, är tydligt överrepresenterade bland de äldre som lever i ekonomiskt utanförskap. Kvinnor som tidigare arbetat inom välfärden, exempelvis i vård och omsorg, har generellt också bland de lägsta inkomsterna som äldre.

Att leva med låg ekonomisk standard kan få många fler konsekvenser än problem med att betala räkningarna och sätta mat på bordet. Små ekonomiska resurser ökar risken för ohälsa, ofrivillig ensamhet och isolering, långvarig skuldsättning och att nödvändiga saker som tandvård och läkemedel måste prioriteras bort. Den som inte klarar sig på sin egen inkomst kan bli beroende av någon annan i sin närhet.

En anledning till de ekonomiska klyftorna är att ojämlikheter i arbetslivet följer med efter pensioneringen. Kvinnodominerade yrken, inte minst inom vård och omsorg, har lägre löner än mansdominerade yrken. Många kvinnor har oftare än män osäkra timanställningar, ofrivillig deltid samt tuffa arbetsvillkor och bristande arbetsmiljö. Dagens pensionssystem innebär även att de med låg- och medellöner kan arbeta ett helt yrkesliv, men ändå kvalificera sig för garantipension.

SKPF Pensionärerna anser att alla ska ha och få samma möjligheter till att få en pension som det går att leva på, och det gäller även kvinnor. Detta är också avgörande för Sveriges möjligheter att nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. För att nå dit krävs förändringar i både arbetslivet och pensionssystemet. Åtgärder har vidtagits i pensionssystemet den senaste tiden för att förbättra för de sämst ställda pensionärerna, men det alltmer ansträngda läget i svensk ekonomi riskerar att öka klyftorna bland äldre. Politikens fokus på att premiera de som kan arbeta längre upp i åldrarna kommer också att göra att vissa grupper, som inte kan eller orkar fortsätta arbeta, halkar efter. Därför behövs åtgärder både på kort och lång sikt.

SKPF Pensionärernas förslag för mer jämlika pensioner:

- Satsa på ett hållbart arbetsliv så att alla orkar hela vägen.
- Inför heltid som norm.
- Höj löner och status i kvinnodominerade yrken.
- Behåll trygghetspensionen – en ventil för de utslitna.
- Gör en sammantagen helhetsöversyn av pensionssystemet.
- Höj pensionsavgiften så att arbete lönar sig även i välfärden.
- Förenkla och förtydliga pensionssystemet.
- Transparent och brett samarbete i riksdagen.
- Anpassa stödåtgärder efter behov.

”47 år inom vården ger inte hög pension vilket är oförskämt.”

69-årig kvinna, tidigare undersköterska med specialistutbildning.

”Det är oroligt när man bara har en liten pension”

75-årig kvinna, tidigare undersköterska

”Min oro för hur pensionen ska räcka till är stor.”

66-årig kvinna, tidigare lokalvårdare.

SKPF Pensionärerna – ett kvinnodominerat förbund

SKPF Pensionärerna (Svenska Kommunal Pensionärernas förbund) står upp för ett samhälle där alla äldre ges möjlighet att leva ett bra liv. Vi bildades i slutet av 1940-talet för att påverka de låga pensionerna för anställda inom den kommunala sektorn. Pensioner är än idag en av förbundets viktigaste frågor.

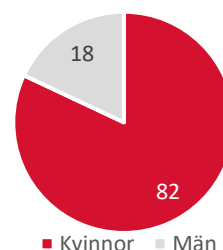
SKPF har idag omkring 160 000 medlemmar i mer än 140 lokala avdelningar och klubbar runt om i landet. Vi är ett öppet förbund för alla som har någon form av pension, och är religiöst och politiskt obundet. Majoriteten av våra medlemmar har dock fortfarande en bakgrund i något välfärdsyrke och i fackförbundet Kommunal. Det gör SKPF Pensionärerna till Sveriges tredje största pensionärsorganisation, och en organisation med stor samlad erfarenhet av välfärdsfrågor.

Den största andelen av förbundets medlemmar har en yrkesbakgrund som undersköterska och har arbetat inom hemtjänst, hemsjukvården eller äldreboende. Andra har arbetat som barnskötare, men även inom ett flertal andra välfärdsyrken. En stor andel av dessa yrken är kvinnodominerade. Därför är andelen kvinnliga medlemmar som förbundet organiserar i majoritet - åtta av tio är kvinnor.

Allt fler av våra medlemmar har utländsk bakgrund, vilket är en avspeglning av Kommunals medlemskår. Nästan en tredjedel av Kommunals medlemmar hade utländsk bakgrund 2021¹.

Då SKPF organiserar alla med någon form av pension, oavsett ålder, är medlemmarnas åldersspann brett, från 24 till 106 år. De flesta är dock över 65 år. Drygt 30 procent är över 80 år, varav 80 procent är kvinnor.

Andel kvinnor och män bland SKPF:s medlemmar, procent

Alla måste med för att Sverige ska nå målen i Agenda 2030

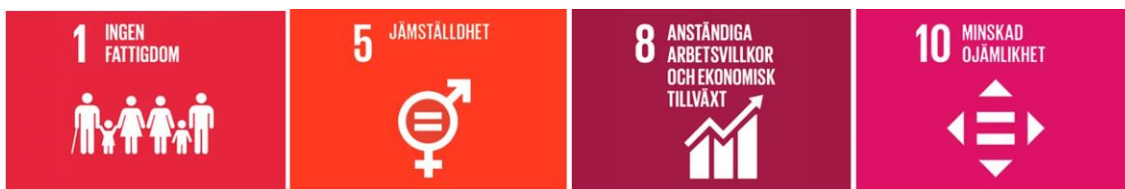

Illustration: FN/Regeringskansliet

I SKPF:s arbete för att alla äldre ska ha rätt till ett gott liv är ekonomisk trygghet av stor vikt, inte bara för våra medlemmar utan också för de som är yrkesverksamma idag och som kommer att bli pensionärer framöver. Detta arbete knyter direkt an till FN:s agenda för hållbar utveckling, Agenda 2030, som antogs av världens länder 2015. De 17 målen i agendan handlar

¹ Kommunal. Verksamhetsberättelse, hållbarhetsrapport, årsredovisning & koncernredovisning 2021. Kommunal. 2022. https://webbfiler.kommunal.se/sites/default/files/2022-03/VB_%C3%85R_2021_sidor.pdf. (Hämtad 2023-01-31).

bland annat om att utrota fattigdom, bekämpa klimatförändringar och säkerställa en fredlig och inkluderande värld, utan att äventyra behoven hos framtida generationer².

En övergripande princip i Agenda 2030 är att ”Ingen ska lämnas utanför”. Det innebär att de globala målen inte kan nås om inte alla människor omfattas.

Ambitionen enligt agendan är också att de mest sårbara grupperna ska nås av de globala målen först. Här lyfts äldre personer fram som en viktig grupp att uppmärksamma.

Illustration: FN

Äldres levnadsvillkor kopplar till flera av målen i Agenda 2030. Det första målet ”**Ingen fattigdom**”

handlar om att utrota all fattigdom, och i det sammanhanget ska även pensionärernas ekonomiska situation beaktas. Ytterligare ett mål med koppling till äldres ekonomi och livsvillkor är mål åtta ”**Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt**”. Det svenska pensionssystemets livsinkomstprincip, där var och en tjänar in till sin pension genom arbete, innebär att arbetsvillkoren påverkar möjligheterna till att få en god ekonomi på äldre dagar.

Även det tionde målet, ”**minskad ojämlikhet**” är aktuellt när det kommer till pensionärers ekonomiska situation. Målet handlar om att minska ojämlikhet som baseras på bland annat kön, ålder, etnicitet samt ekonomisk och social status. Syftet är att uppnå rättvisa, bland annat när det gäller tillgången till olika resurser i samhället. Det femte målet ”**Jämställdhet**” hänger också nära samman med äldre personers ekonomi och livsvillkor i övrigt. Agendan slår fast att jämställdhet är en förutsättning för hållbar och fredlig utveckling. Det innebär att makt, inflytande och resurser i samhället behöver fördelas rättvist.

Sveriges arbete för att uppnå målen

Det svenska samhället – regeringen, kommuner, regioner, civilsamhället och företag – arbetar sedan världens länder antog Agenda 2030 för att förverkliga de 17 målen. Sverige har visionen och ambitionen att vara ledande i genomförandet av agendan³. När denna rapport skrivs återstår knappt sju år innan målen ska vara uppnådda i hela världen. För Sveriges del kan vi globalt sett tyckas ha kommit långt i arbetet med att skapa en hållbar, inkluderande och rättvis utveckling för alla. Men för att ingen ska lämnas utanför måste betydligt mer göras. Inte minst när det gäller gruppen äldre.

Kvinnors förutsättningar att tjäna in allmän pension

Som äldre och pensionär får man pensionsinkomster från flera olika håll. Förutom allmän pension har drygt 95 procent av pensionärerna även tjänstepension. En del har också en privat pension som de har sparat ihop till. I den här rapporten fokuserar vi på den allmänna pensionen som staten ansvarar för.

Det allmänna pensionssystemet grundar sig på livsinkomstprincipen, där var och en tjänar in till sin pension genom arbete. Det innebär att tillgång till arbete, lönenivå, arbetsmiljö, arbetsvillkor och ett jämställt privatliv är avgörande för möjligheten till att få en god ekonomi på äldre dagar.

² Regeringen. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Regeringen. 2016.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/17-globala-mal-for-hallbar-utveckling/>. (Hämtad 2023-01-31.)

³ Regeringen. Regeringens skrivelse 2021/22:247. Regeringen. 2021.

<https://www.regeringen.se/49aef9/contentassets/9dfa88d8317f441189ba368ef4d506ae/sveriges-genomforande-av-agenda-2030-skr.-202122247.pdf>. (Hämtad 2023-01-31.)

Kvinnodominerade yrken – låg status och låg lön

Könsuppdelningen på den svenska arbetsmarknaden är stor och så även de strukturella löneskillnaderna⁴ mellan män och kvinnor. Några av de mest kvinnodominerade yrkena är undersköterska, som är Sveriges vanligaste yrke med drygt 129 000 anställda varav cirka 90 procent kvinnor⁵. Andelen kvinnor är ungefär densamma bland barnskötare. Sedan flera år tillbaka finns det en stor efterfrågan och brist på personal inom olika välfärdsyrken, främst vård och omsorg. Det är svårt att rekrytera och behålla arbetskraft med rätt utbildning och till rådande lönenivåer och anställningsförhållanden, men för kvinnor leder inte arbetskraftsbrist till högre lön. Kvinnodominerade yrken värderas fortsatt lägre än övriga jämförbara yrken trots att det är en påtaglig brist på personal. Detta visar en tidigare rapport från samverkansplattformen Lönelotsarna, ”Strukturella löneskillnader 2019”⁶. Här framkommer också att även när kvinnor och män har samma yrke har männen i tre av fyra fall högre lön än kvinnorna.

Lönen inom många av de kvinnodominerade välfärdsyrkena ligger under medellönen i Sverige som under 2021 var 37 100 kronor⁷. Medellönen för undersköterskor inom hemtjänsten, hemsjukvården eller på äldreboenden ligger i dagsläget på cirka 30 000 kronor. Bland de yrkesgrupperna med lägst betalt för sitt arbete återfinns barnskötare och städare/lokalvårdare. De tjänar i genomsnitt omkring 25 000 kronor per månad⁸.

Många kvinnor i arbetaryrken hänvisade till deltid

Deltidsarbete gör att det finns ett sysselsättningsgap mellan män och kvinnor och detta påverkar i sin tur inkomstgapet mellan män och kvinnor. Antalet deltidsarbetande kvinnor minskar, men under 2021 arbetade 22 procent av kvinnorna deltid och 10 procent av männen. Men den största skillnaden när det gäller deltidarbete återfinns mellan arbetare och tjänstemän.

LO:s rapport ”Arbetstider 2021” visar att av kvinnor i arbetaryrken arbetade totalt 50 procent deltid under 2020 medan motsvarande andel för kvinnor i tjänstemannayrken var 25 procent. Deltid är vanligast bland arbetare inom detaljhandeln, hotell och restaurang följt av sociala tjänster (hemtjänst med mera) samt vård och omsorg. Dessa är alla kvinnodominerade yrken. Minst andel deltidsanställda arbetare är det inom sektorerna tillverkningsindustri och byggverksamhet där tio respektive fyra procent av arbetarna var deltidsanställda. Båda mansdominerade yrken.

Främsta orsaken till att arbetare, både män och kvinnor, arbetar deltid är att heltidsarbete inte erbjuds av arbetsgivaren. Näst vanligaste anledningen till deltidarbete är studier, följt av egen sjukdom och ”orkar ej”. Bland deltidsarbetande tjänstekvinnor är vård av barn eller vuxen den vanligaste anledningen till deltidarbete, enligt rapporten.

Kvinnor har mer frånvaro från arbetsmarknaden

Arbetsmiljön och arbetsvillkoren är avgörande för hur länge man orkar arbeta. En kunskapsöversikt av nordisk forskning från Jämställdhetsmyndigheten visar att kvinnor har högre sjukfrånvaro än män, oavsett vilket mått på sjukfrånvaro som används. Så har det varit

⁴ Strukturella löneskillnader innebär att i yrken, branscher och sektorer som är kvinnodominerade är lönen lägre jämfört med likvärdiga yrken som är mansdominerade eller har jämn könsfördelning. Det är ett aggregerat mått på värdediskrimineringen.

⁵ SCB. 30 vanligaste yrkena. SCB. 2022. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/yrkesregistret-med-yrkesstatistik/pong/tabell-och-diagram/30-vanligaste-yrkena/>. (Hämtad 2023-01-31.)

⁶ Lönelotsarna. Strukturella löneskillnader 2019 – På hela arbetsmarknaden och i välfärdens bristyrken. Sveriges kvinnoorganisationer. 2020. <https://sverigeskvinnoorganisationer.se/wp-content/uploads/2020/09/Strukturella-1%C3%B6neskillnader-2019.pdf>. (Hämtad 2023-01-31.)

⁷ SCB. Medellöner i Sverige. SCB. 2022. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/medelloner-i-sverige/>. (Hämtad 2023-01-31.)

⁸ SCB. Lönestatistik – Hur mycket tjänar...? SCB. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/medelloner-i-sverige/>. (Hämtad 2023-01-31.)

sedan mitten av 1980-talet då kvinnor började arbeta alltmer utanför hemmet. Studier som undersökt vad som kan förklara könsskillnaderna i sjukfrånvaro dominerar arbetslivs- och arbetsmiljörelaterade faktorer som orsaksfaktorer. Och här lyfts möjliga orsaker som att kvinnor har sämre förutsättningar och villkor i de yrken och branscher de verkar i och en sämre psykosocial arbetsmiljö än män. Även personalneddragningar ses som en möjlig orsaksfaktor för kvinnors högre sjukfrånvaro⁹.

Ett längre arbetsliv är inte möjligt för alla

Medellivslängden ökar generellt i Sverige. Det kräver också att vi arbetar längre, bland annat för att pensionsnivåerna inte ska sjunka och antalet äldre i arbete ökar. Drygt 200 000 personer mellan 65–74 år arbetade under 2021¹⁰. De flesta äldre i arbete arbetar dock inte heltid, utan majoriteten arbetar mindre än 35 timmar per vecka. Många arbetar också samtidigt som de tar ut pension.

Men likväl som fler arbetar längre upp i åren blir det allt vanligare att fler börjar ta ut sin pension både före 65 års ålder och efter. Det gäller både män och kvinnor. Kvinnor är dock mer benägna än män att gå i pension vid 65 års ålder, vilket tidigare var åldern för rätt till grundskyddet. 40

”Jag arbetar extra för att få in några extra kronor. 47 år inom vården ger inte hög pension vilket är oförskämt.”
69-årig kvinna, undersköterska med specialistutbildning.

procent av kvinnorna och 35 procent av männen gjorde detta under 2021. Sannolika förklaringar till det är att kvinnor över 60 år oftare har sjukersättning. För personer med sjukersättning övergår ersättningen per automatik i allmän pension när de fyller 65 år, idag vid 66 års ålder. Kvinnor har också oftare lägre inkomstrelaterad pension än män vilket gör att det är vanligare att kvinnor får delar av sin pension från grundskyddet. Därmed finns heller inga ekonomiska drivkrafter för många kvinnor att skjuta upp sitt uttag av den allmänna pensionen. Dessa två anledningar sammantaget är troligtvis de främsta förklaringarna till att det är vanligare att kvinnor börjar ta ut allmän pension vid 65 års ålder, enligt Pensionsmyndigheten.

År 2021 var medelpensioneringsåldern¹¹ i stort sett detsamma för kvinnor och män, med cirka 0,1 år lägre för kvinnor. Mellan yrkesgrupper är däremot skillnaden i pensioneringsålder stor. Enligt Arbetsmiljöverket¹² ökar andelen som uppger att de inte orkar att fortsätta arbeta inom sitt yrke fram till pensionen. Andelen har ökat med 4 procentenheter mellan 2011 och 2019. Det finns en skillnad här mellan könen. Omkring 15 procent av kvinnorna och 11 procent av männen uppger att det inte kommer att kunna vara kvar inom samma yrke fram till den ordinarie pensionsåldern. Andelen äldre som uppger att de inte orkar arbeta fram till pension är störst inom utbildning, vård och omsorg samt byggverksamhet. Enligt undersökningen var det mer vanligt att de som inte skulle orka arbeta efter ordinarie pensionsålder hade ett kroppsligt och psykiskt ansträngande arbete. Detta bekräftas också av en rapport från Inspektionen för socialförsäkringen 2020, som visar att arbetslivsfaktorer spelar en viktig roll för när människor

⁹ Boström, Maria och Hensing, Gunnel. Vad kan förklara kvinnors högre sjukfrånvaro på grund av psykisk ohälsa? En kunskapsöversikt av nordisk forskning publicerad under åren 2010 – 2019. Göteborg: Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet, 2020. <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/c45bwdfw/bilaga-2-vad-kan-forklara-kvinnors-hogre-sjukfranvaro-pa-grund-av-psykisk-ohalsa-kunskapssammanstallning-1.pdf>. (Hämtad 2023-01-31.)

¹⁰ SCB. Arbetsmarknadssituationen för befolkningen 15–74 år, AKU 2021. SCB. 2022.

https://www.scb.se/contentassets/e2ceb79669ef4194b5d52a77f5ee5ef3/am0401_2021a01_br_am12sm2201.pdf. (Hämtad 2023-01-31.)

¹¹ Medelpensioneringsåldern ger en bild av hur det allmänna pensionssystemet används.

¹² Arbetsmiljöverket. Allt fler äldre orkar inte jobba fram till pensionen. Arbetsmiljöverket. 2022.

<https://www.av.se/press/allt-fler-aldre-orkar-inte-jobba-fram-till-pensionen/>. (Hämtas 2023-01-31.)

går i pension. De som har påfrestande arbetsförhållanden går oftare i pension tidigt, jämfört med andra.

Att detta också är fallet bekräftas av siffror från Pensionsmyndigheten gällande medelpensioneringsålder för olika yrken. Inom de 10 vanligaste yrkena bland kvinnor har vårdbiträden lägst medelpensioneringsålder på 64,2 år, och organisationsutredare, utredare och HR-specialister högst medelpensioneringsålder, som ligger på 65,5 år. Skillnaden mellan dessa yrkesgrupper är 1,3 år.

Pensionsgapet mellan kvinnor och män är fortfarande stort.

Fackförbundet Kommunal släppte rapporten ”Oro att ta på allvar”¹³ förra året som visar på att många i välfärdsyrkena känner en oro inför sin pension. Sju av tio kvinnor som jobbar i äldreomsorg och barnomsorg är ganska eller mycket oroliga för hur de ska klara sig ekonomiskt på äldre dagar.

Ekonomiska klyftor bland äldre

Ojämligheterna i arbetslivet, där kvinnor oftare än män bland annat arbetar deltid och har sämre arbetsmiljö samt lön, gör att livsinkomsterna skiljer stort mellan könen. Glappet mellan kvinnors och mäns genomsnittliga livsinkomster har de senaste åren legat på drygt 20 procent, enligt den statliga Kommissionen för jämställda livsinkomster 2022¹⁴. Med nuvarande utvecklingstakt kan jämställda livsinkomster dröja mer än 100 år, konstaterar kommissionen.

Med livsinkomstprincipen som grund i pensionssystemet blir följden av inkomstgapet att många fler kvinnor än män får en låg allmän pension. Det innebär i sin tur att kvinnor i högre grad än män behöver komplettera sin pension med inkomstprövade bidrag från pensionssystemets grundskydd, som består av garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Omkring 75 procent av de som får hela eller en del av sin pensionsinkomst från garantipensionen är kvinnor¹⁵. Drygt 70 procent av de som får bostadstillägg är också kvinnor¹⁶. Här är de som tidigare arbetat inom välfärden, exempelvis i vård och omsorg, överrepresenterade. Tidigare siffror från Kommunal har visat att sju av tio medlemmar får en del av sin inkomst från grundskyddet¹⁷.

Stort pensionsgap mellan kvinnor och män

När det gäller den allmänna pensionen som grundas på inkomsten har Pensionsmyndigheten räknat ut att gapet mellan könen nu är på 22 procent (augusti 2022). Grundskyddet har dock stor betydelse för att jämna ut pensionsgapet, och med det inräknat minskar gapet till 17 procent. Kvinnor har därmed i genomsnitt lite drygt 80 procent av männens pension. När det gäller den totala disponibla inkomsten (inklusive bland annat tjänstepension och grundskydd) är klyftan

¹³ Kommunal. Oro att ta på allvar. Kommunal. 2022. https://webbfiler.kommunal.se/sites/default/files/2022-06/Oro%20att%20ta%20p%C3%A5%20allvar%20rapport%202022_0.pdf. (Hämtad 2023-01-31.)

¹⁴ Regeringen. Minska gapet, Åtgärder för jämställda livsinkomster, SOU 2022:4. Regeringen. 2022. https://www.regeringen.se/490503/contentassets/9285046a0df14257b035779c11eb4703/sou-2022_4_webb.pdf. (Hämtad 2023-02-01.)

¹⁵ Pensionsmyndigheten. Allmän pension och inkomstpensionstillägg. Pensionsmyndigheten. 2022. <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik/pensionsstatistik/?domain=tab-3&report=report-3-1&columns=APIPTot&rows=aldersklasser&sex=SKM&metrics=sumMeanLength&Folkbokford=Samtliga&time=2023-01-01&complete-input=false&childrows-store=>. (Hämtad 2023-02-01.)

¹⁶ Pensionsmyndigheten. Fördjupad statistik om bostadstillägget. Pensionsmyndigheten. 2022. <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik/publikationer/fordjupad-statistik-bostadstillagg-2022/>. (Hämtad 2023-02-01.)

¹⁷ Ershammar, Marcus. De sämst ställda pensionärerna gynnas mest av garantitillägget. Kommunal. 2022. <https://blogg.kommunal.se/utredare/2022/05/19/de-samst-stallda-pensionarerna-gynnas-mest-av-garantitillagget/>. (Hämtad 2023-02-01.)

dock ännu större, 27 procent. Pensionsgapet mellan kvinnor och män är därmed fortfarande stort. Sverige har även det största pensionsgapet i Norden, enligt en ny rapport från paraplyorganisationen Sveriges Kvinnoorganisationer¹⁸.

Majoriteten i relativ fattigdom är kvinnor

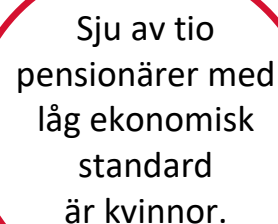
Även när det gäller personer som lever i ekonomisk utsatthet finns tydliga skillnader mellan könen. **Relativ fattigdom, även kallat låg ekonomisk standard**, är ett internationellt vedertaget mått som mäter hur många som lever i ett hushåll med en disponibel inkomst lägre än 60 procent av medianvärdet för riket. Måttet anger hur många som har en låg ekonomisk standard i relation till befolkningen i stort, och speglar därför ojämlikheterna i samhället.

Gränsvärdet för låg ekonomisk standard var under 2021 en månadsinkomst på cirka 13 900 kronor, enligt SCB. Totalt var det då drygt 15 procent av befolkningen från 65 år och uppåt som levde med låg ekonomisk standard, vilket innebär en ökning jämfört med 2020 då andelen var knappt 13 procent¹⁹. Andelen har varierat mellan cirka 13 och 15 procent de senaste åren. Men en jämförelse med mitten av 1990-talet visar en tydlig ökning. Sverige hade under 2020 också den högsta andelen pensionärer i relativ fattigdom jämfört med övriga nordiska länder²⁰.

Majoriteten av de som har låg ekonomisk standard, 67 procent eller drygt 212 000 personer, var under 2021 kvinnor. Särskilt utmärkande är de äldsta och ensamstående kvinnorna. Lite mer än 40 procent av kvinnorna som är 80 år och äldre och bor ensamma var relativt fattiga. Även personer födda utomlands är överrepresenterade bland de som lever med en låg ekonomisk standard, och det gäller inte minst kvinnor²¹.

Den genomsnittliga allmänna pensionen för kvinnor före skatt var i augusti 2022 13 600 kronor, strax under 2021 års gräns för relativ fattigdom.²²

I en jämförelse med befolkningen i arbetsför ålder var andelen i relativ fattigdom under 2021 något högre bland äldre. I åldern 20–64 år är andelen lite drygt 13 procent. Äldre har också, till skillnad mot andra åldersgrupper, normalt svårare att själva påverka sin ekonomi. Långt ifrån alla har möjlighet att dryga ut sin pension med arbete.

Sju av tio
pensionärer med
låg ekonomisk
standard
är kvinnor.

Nuläget: Dystrare tider ökar risken för klyftor

Många av Sveriges cirka 2,5 miljoner pensionärer (okt 2022²³) har en god total pension – men det gäller långt ifrån alla. Vad man har kvar efter nödvändiga utgifter skiljer stort.

¹⁸ Nordic Council of Ministers. Gender-equal pensions in the Nordics. Sveriges Kvinnoorganisationer. 2023. https://sverigeskvinnoorganisationer.se/wp-content/uploads/2023/01/Genderequalpensions_temanord2023.pdf. (Hämtad 2023-02-01.)

¹⁹ SCB. Stark inkomstutveckling under 2021, men ökande skillnader. SCB. 2023. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/inkomster-och-skatter-for-individer-och-hushall-2021/>. (Hämtad 2023-02-01.)

²⁰ Pensionsmyndigheten. Varför finns det fattiga pensionärer - vilka är de och hur kan de bli färre? Pensionsmyndigheten. 2022. <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/rapporter/varfor-finns-det-fattiga-pensionarer>. (Hämtad 2023-02-01.)

²¹ Pensionsmyndigheten. Hur ser inkomsterna ut för utrikes födda pensionärer? Pensionsmyndigheten. 2022. <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/rapporter/hur-ser-inkomsterna-ut-for-utrikes-fodda-pensionarer-2022>. (Hämtad 2023-02-01.)

²² Pensionsmyndigheten. Korta pensionsfakta. Pensionsmyndigheten. 2022. <https://www.pensionsmyndigheten.se/nyheter-och-press/pressrum/kortapensionsfakta>. (Hämtad 2023-02-01.)

²³ Pensionsmyndigheten. Inkomstpensionen ökar med 3 procent 2023. Pensionsmyndigheten. 2022. <https://www.pensionsmyndigheten.se/nyheter-och-press/pressrum/inkomstpensionen-okar-med-3-procent-2023>. (Hämtad 2023-02-01.)

Under 2022 präglades den svenska ekonomin av stigande inflation och annalkande lågkonjunktur. Kriget i Ukraina orsakade även en energikris där el- och drivmedelspriserna sköt i höjden. Samtidigt steg räntorna med flera procentenheter, efter att länge ha legat på historiskt låga nivåer. Under 2023 väntas Sverige även gå in i en lågkonjunktur.

Så gott som alla påverkas av det ekonomiska läget, men vissa drabbas hårdare än andra. Hårdast drabbas de som redan tidigare levt på marginalen. Med skenande priser på mat, el och bränsle blir deras situation snabbt akut. De ekonomiska klyftorna riskerar att växa alltmer.

Från ideella hjälporganisationer kommer oroväckande signaler om att allt fler, såväl barnfamiljer som pensionärer, tvingas söka sig till dem för att få hjälp med sina basbehov²⁴. Trycket på hjälporganisationernas matserveringar ökar såväl som intresset för medlemskap i Stadsmissionens sociala matbutiker, "Matmissionen". Det indikerar att det offentliga skyddsnetet inte räcker till utan att fler än tidigare blivit beroende av civilsamhället för att klara vardagen, till exempel för att äta sig mätta.

Utöver det har antalet skuldsatta personer över 65 år ökat med tre procent mellan 2021 och 2022, enligt statistik från Kronofogdemyndigheten²⁵. Vid årsskiftet hade drygt 51 000 äldre personer skulder hos myndigheten, och 34 procent av dessa är kvinnor.

Vissa åtgärder har vidtagits för att lindra effekterna

Utvecklingen har föranlett åtgärder från politiskt håll. Efter en turbulent debatt höjdes exempelvis garantipensionen med upp till 1 000 kronor för omkring en miljon pensionärer i augusti 2022. Även bostadstillägget höjdes. Höjningen träffade inte bara de som redan hade garantipension, utan fler än tidigare kvalificerade in sig och fick för första gången en viss del garantipension.

"Även om pensionen och bostadstillägget ökar så kommer det sannolikt inte räcka till för de ökade kostnaderna."
71-årig kvinna, tidigare vårdbiträde.

I januari 2023 höjdes garantipensionen ytterligare med den årliga indexregleringen. Eftersom garantipensionen justeras utifrån inflationen, och den vid årsskiftet var hög, höjdes garantipensionen mer än inkomstpensionen som följer inkomstutvecklingen i samhället. Men under tidigare år med goda reallöneökningar var det i stället garantipensionärerna som halkade efter. Vissa som fått höjd garantipensionen har inte heller tjänat på det då deras något högre inkomst lett till att avgiften för deras äldreomsorg höjts. Dessa förändringar fångas ännu inte fullt ut i officiell statistik.

Regeringen har sedan den tillträdde i oktober 2022 arbetat med att få till stånd en elpriskompensation till hushållen. De beslutade stödet är brett och baseras på tidigare konsumtion av el hos elkunder i södra Sverige. Ytterligare ett elprisstöd har utlovats till hushållen och det till alla hushåll i landet, även det baserat på tidigare förbrukning av el.

²⁴ Jeppsson, Bo. "Nya grupper har inte längre råd med mat". Svenska Dagbladet. 2022-09-28. <https://www.svd.se/a/JQEKkX/fralsningsarmen-nya-grupper-har-inte-langre-rad-med-mat>. (Hämtad 2023-02-01).

²⁵ Kronofogden. Statistik om antal skuldsatta. Kronofogden. 2023. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-antal-skuldsatta>. (Hämtad 2023-02-01.)

Oro bland SKPF Pensionärernas medlemmar

Det ansträngda läget i landets ekonomi märks i hög grad bland SKPF Pensionärernas medlemmar. I en mindre medlemsenkät gjord i januari 2023²⁶ uppger 80 procent att de påverkas av den senaste tidens utveckling med stigande kostnader för bland annat el, boende och mat. Omkring hälften svarar också att de känner oro inför sin egen ekonomiska situation.

*”Min oro för hur pensionen ska räcka till är stor.”
66-årig kvinna, tidigare lokalvårdare.*

Några pensionärer uppger att de inte skulle klara sig ekonomiskt om de blev ensamma. ”Min pension räcker inte, tur att jag har en man hemma”, som en 77-årig tidigare undersköterska uttrycker det. För merparten av de svarande pensionärerna är det inte aktuellt att arbeta extra, men några uppger att de gör det för att klara sig ekonomiskt. ”Jag arbetar extra för att få in några extra kronor. 47 år inom vården ger inte hög pension vilket är oförsäkrat”, svarar en 69-årig kvinna, undersköterska med specialistutbildning.

*”Det är oroligt när man bara har en liten pension”
75-årig kvinna, tidigare undersköterska inom äldreomsorgen.*

Tandvård prioriteras bort

Att ha knappa ekonomiska resurser påverkar inte bara möjligheterna att betala räkningarna och att sätta mat på bordet. Det kan också få konsekvenser för såväl hälsan som möjligheterna att leva ett innehållsrikt liv. Från SKPF-medlemmar kommer uppgifter om att de den senaste tiden avstått från olika saker för att de inte har råd. Flera personer uppger att de avstått från tandläkarbesök av kostnadsskäl.

Att äldre tvingas prioritera ner tandvård bekräftas även av Vård- och omsorgsanalys. Av svenskar från 65 år och uppåt var det elva procent som avstod tandvårdsbesök av kostnadsskäl under 2021, enligt myndigheten. Det innebär dessutom en ökning jämfört med 2017 då andelen var sju procent²⁷. Det finns samtidigt socioekonomiska skillnader när det gäller äldres munhälsa. Personer i 65–74-årsåldern i socioekonomiskt starka storstadskommuner har exempelvis generellt fler tänder kvar i munnen än andra, enligt Socialstyrelsen²⁸.

Även när det gäller hälso- och sjukvård finns det en grupp äldre som avstår från besök av kostnadsskäl, under 2021 var andelen 2 procent. En lika stor andel avstod från att hämta ut läkemedel med hänvisning till kostnaderna.

Risk för ensamhet och isolering

Små ekonomiska resurser påverkar även en människas möjligheter att delta i sociala sammanhang och att styra sitt eget liv. En direkt konsekvens av en ansträngd hushållsekonomi kan vara att man tvingas avstå olika aktiviteter som kostar pengar. Det handlar om att biobesök med barnbarnen, träning eller cafébesök med vänner måste prioriteras bort. ”Hälsar inte på barnen 30 mil bort”, uppger en 73-årig kvinna, tidigare undersköterska. En annan kvinna skriver: ”Kanske måste välja bort sociala gemenskaper och olika aktiviteter som kostar”.

²⁶ Enkäten skickades ut till SKPF-medlemmar via mejl till förbundets avdelnings- och distriktsordföranden runt om i landet i mitten av januari 2023. Drygt 50 svar inkom.

²⁷ Vård- och omsorgsanalys. Vården ur befolkningens perspektiv, 65 år och äldre. Vård- och omsorgsanalys. 2022. <https://www.varदानalys.se/rapporter/ihp-2021/>. (Hämtad 2023-02-01.)

²⁸ Socialstyrelsen. Statistik om tandhälsa 2021. Socialstyrelsen. 2022.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2022-10-8143.pdf>. (Hämtad 2023-02-01.)

Detta kan få konsekvenser i form av ofrivillig ensamhet och isolering. Det är förstås flera faktorer som kan förklara ofrivillig ensamhet, men pengar påverkar.

”Hälsar inte på barnen
30 mil bort.”
73-årig kvinna, tidigare
undersköterska.

Cirka tio procent av de mellan 75 och 84 år och 15 procent av de från 85 år och uppåt lever socialt isolerade. Det vill säga att de inte träffar anhöriga, vänner eller bekanta mer än ett par gånger i månaden²⁹. Bland de äldre kvinnorna är andelen högre än bland männen. Motsvarande siffra för befolkningen i sin helhet är 4 procent.

Ekonomiska resurser och hälsa hänger ihop

Det finns även en välkänd koppling mellan ekonomiska resurser, utbildningsnivå och hälsa. Socioekonomiska skillnader är en viktig faktor bakom de stora ojämlikheterna i hälsa i befolkningen³⁰. Risken att dö i förtid är också högre bland de som lever med låg ekonomisk standard. Den som har förgymnasial eller gymnasial utbildning löper betydligt högre risk att dö i förtid än den som har forskarutbildning³¹.

Medellivslängden oförändrad för lågutbildade

Generellt sett blir vi allt äldre, men ökad medellivslängd gäller inte för alla grupper i samhället. Lågutbildades medellivslängd ökar i en betydligt lägre takt än för de med högre utbildningsnivå. Siffror från Jämställhetsmyndigheten visar att detta är extra tydligt för lågutbildade kvinnor över 30 år som är födda i Sverige. De har sedan 1992 haft en närmast obefintlig utveckling av den återstående medellivslängden. Orsaker som anges till skillnaderna i medellivslängdens utveckling är att förbättringar i samhället, exempelvis att en bättre sjukvård inte kommer alla till del, men även att livsvillkoren inte heller förbättrats lika mycket för alla grupper. Inkomstskillnaderna har blivit allt större i Sverige.

Diskussion

Många pensionärer har en god ekonomi, men samtidigt syns stora skillnader inom gruppen. Det finns tydliga ekonomiska klyftor utifrån kön och yrkesbakgrund. Rapporten visar att kvinnor som arbetat inom kvinnodominerade yrken har sämre möjligheter än andra att arbeta ihop en pension det går att leva på. I relation till FN:s mål om hållbar utveckling, Agenda 2030, har Sverige därmed fortfarande utmaningar. Det är ännu lång väg kvar tills vi uppnått målen om jämställdhet, jämlikhet och ingen fattigdom.

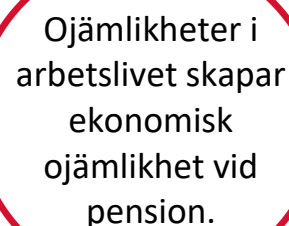
Kvinnor har generellt sett betydligt lägre pensionsinkomster än män, enligt officiell statistik. De är också tydligt överrepresenterade bland de som lever i relativ fattigdom. Det beror till stor del på att den allmänna pensionen baseras på livsinkomsten. Ojämlikheter i arbetslivet skapar ekonomisk ojämlikhet vid pension. Kvinnodominerade yrken, inte minst inom vård och omsorg, har inte bara lägre löner än mansdominerade yrken, utan många kvinnor har också oftare än män tuffa arbetsvillkor och bristande arbetsmiljö. Kvinnor arbetar även mer deltid än vad män gör. Det kan delvis vara självvalt, men många får fortfarande inte möjlighet att arbeta heltid. Allt detta påverkar möjligheterna att tjäna in till en god pension. Att arbeta heltid, lönenivå och att orka arbeta hela vägen till pension är viktiga faktorer för en god pension.

²⁹ SCB. Fyra procent är socialt isolerade. SCB. 2019. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2019/fyra-procent-ar-socialt-isolerade/>. (Hämtad 2023-02-01.)

³⁰ Folkhälsomyndigheten. Låg ekonomisk standard (relativ). Folkhälsomyndigheten. 2022. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/inkomster-och-forsorjningsmojligheter/lag-ekonomisk-standard-vuxna/>. (Hämtad 2023-02-01.)

³¹ Kommissionen för jämlik hälsa. Det handlar om jämlik hälsa. Utgångspunkter för Kommissionens vidare arbete. Regeringen. 2016. https://www.regeringen.se/4a52ad/contentassets/ca4b953b5bf403cbd1d1eaa58f9ea10/det-handlar-om-jamlik-halsa_sou-2016_55.pdf. (Hämtad 2023-02-01.)

Nu under 2023 går Sverige mot ett alltmer ansträngt ekonomiskt läge med hög inflation och begynnande lågkonjunktur. Det påverkar de flesta svenska hushållen, men allra mest de som redan tidigare har svårt att få ekonomin att gå ihop. SKPF anser att äldre med de lägsta pensionerna, ofta kvinnor, inte får lämnas utanför. Alla har rätt till ett tryggt livs som äldre.

Ojämlikheter i
arbetslivet skapar
ekonomisk
ojämlikhet vid
pension.

Risk för negativa konsekvenser

Den ekonomiska ojämlikheten får konsekvenser socialt och för hälsan. Från SKPF Pensionärernas medlemmar kommer signaler om att sociala aktiviteter måste väljas bort av kostnadsskäl. Det är allvarligt mot bakgrund av att ofrivillig ensamhet redan är ett stort problem bland äldre. Det förekommer även att äldre prioriterar bort den egna hälsan, exempelvis tandläkarbesök, för att de inte har råd. Högre priser på konsumtionsvaror, höjda hyror och högre räntor riskerar även att leda till ökad skuldsättning. Vi ser redan att antalet äldre hos Kronofogden har ökat det senaste året. För den som utsätts för våld i en nära relation kan små ekonomiska marginaler även göra det svårt att förändra sin situation.

Lappande och lagande visar att pensionssystemet måste ses över

De ekonomiska klyftorna mellan pensionärer har varit föremål för debatt och politiska åtgärder i Sverige. Garantipensionen har höjts de senaste åren, så även bostadstillägget.

SKPF Pensionärerna anser att höjningarna varit nödvändiga för att höja inkomsterna för de sämst ställda pensionärerna, varav en del är våra medlemmar. Grundskyddets uppgift som utjämnare är av stor vikt tills arbetslivet har blivit mer jämställt och jämlikt, men det är inte en långsiktig lösning. Att ta emot behovsprövade bidrag för att få ihop ekonomin ökar inte pensionärernas trygghet på lång sikt. Att få en del av sin pension i form av bidrag bidrar till en otrygg ekonomisk situation, men också ett ofritt liv då pensionsinkomsten inte blir förutsägbar.

Höjningarna av grundskyddet har inneburit att skillnaden i inkomst mellan den som har arbetat ett helt liv och den som arbetat lite eller inte alls, det så kallade respektavståndet, har minskat. Detta har kritiserats från olika håll, även av SKPF Pensionärerna. Pensionsmyndigheten har varnat för att livsinkomstprincipen har försvagats kraftigt³².

SKPF Pensionärerna håller med om att värdet av arbete som grund för pensionen för förbundets medlemmar har urholkats. Undersköterskor, vårdbiträden eller barnskötare med flera kan arbeta ett helt yrkesliv utan att kunna arbeta ihop till en tillräcklig pension. Deras intjänade inkomstrelaterade pension kommer ändå att kompletteras med garantipension eller andra behovsprövade bidrag. En viktig förklaring till detta är att pensionsavgiften, den andel av lönen som betalas in till den kommande pensionen, i dagsläget är för låg. Det allmänna pensionssystemet riskerar att tappa sin legitimitet om inget görs.

Det är av stor vikt att politikerna tar tillbaka ansvaret för den allmänna pensionen som en del av socialförsäkringssystemet. Det kräver en grundlig översyn av pensionssystemet och alla dess delar. Målet måste vara att den allmänna pensionen ska garantera en trygg och god försörjning när man lämnar yrkeslivet, även för de med arbetarlöner.

³² Barr, Daniel. "Fyra av tio omfattas inte av livsinkomstprincipen". Dagens Nyheter. 2022-11-18. <https://www.dn.se/debatt/fyra-av-tio-omfattas-inte-av-livsinkomstprincipen/>. (Hämtad 2023-02-01.)

Hållbart och jämlikt arbetsliv

Den nya regeringen lyfter tydligt fram att arbetslinjen gäller. Regeringen vill också stärka drivkrafterna för äldre att arbeta längre³³. Att detta är prioriterat syns i 2023 års statsbudget där skatten sänks för personer över 65 år som arbetar. Signalerna från regeringen hittills är att ett längre arbetsliv är lösningen för att ge äldre bättre pension. Men för att det ska fungera måste alla få förutsättningar att arbeta längre – för så är det inte i dag. Arbetsmiljö och villkor måste förbättras inom kvinnodominerade välfärdsyrken, exempelvis inom vård och omsorg. Tills det är på plats är det av vikt att de som inte orkar arbeta hela vägen inte straffas ekonomiskt, det vill säga tvingas ta ut sin ålderspension i förtid vilket leder till livslångt lägre pension. Här utgör Trygghetspensionen en viktig pusselbit. Men nu kommer signaler från den nya regeringen att den inte är i linje med deras arbetslinje.

Det ekonomiska läget väntas pressa de svenska hushållen även under 2023 och kommer att kräva olika former av offentliga stödåtgärder. Ett elprisstöd har redan beslutats. Det är välbehövligt för många, men SKPF ifrågasätter om inte de statliga medlem hade kunnat fördelats mer utifrån behov än utifrån hur mycket respektive hushåll konsumerat.

SKPF Pensionärernas förslag för ökad ekonomisk jämlikhet

SKPF Pensionärerna anser att alla ska ha och få samma möjligheter till att få en pension som det går att leva på, och inte bara överleva. Förbundet arbetar för ekonomisk trygghet för såväl dagens som morgondagens äldre. För att alla – även kvinnor – ska få möjlighet till en god pension krävs förändringar i både arbetslivet och pensionsystemet. Nu när Sverige befinner sig i ett alltmer ansträngt ekonomiskt läge riskerar klyftorna att öka. Därför behövs såväl långsiktiga åtgärder som insatser här och nu. SKPF Pensionärerna har ett flertal förslag.

Arbetslivet

Satsa på ett hållbart arbetsliv så att alla orkar hela vägen.

Arbetsmiljön och arbetsvillkoren, inte minst i de kvinnodominerade välfärdsyrkena, måste förbättras så att alla orkar ända fram till pension. Det är en förutsättning för att alla ska kunna arbeta ihop till en god pension och för att pensionsgapet mellan kvinnor och män ska minska.

Inför heltid som norm.

Heltidsarbete ger mer pengar i plånboken under det yrkesverksamma livet och höjer även den inkomstgrundade pensionen. Många kvinnor, inte minst inom välfärdsyrken, är dock fortfarande hänvisade till deltid.

Höj löner och status i kvinnodominerade yrken.

Högre löner i kvinnodominerade yrken, inte minst i vård och omsorg, är en förutsättning för mer jämlika pensioner i dagens pensionsystem.

³³ Regeringen. Regeringsförklaringen. Regeringen. 2022. <https://www.regeringen.se/tal/2022/10/regeringsforklaringen-den-18-oktober-2022/>. (Hämtad 2023-02-01.)

Behåll trygghetspensionen – en ventil för de utslitna.

Trygghetspensionen, med speciella regler för äldre, är idag en viktig reform för att inte äldre ska tvingas ta ut sin pension i förtid då de har blivit utslitna på grund av dålig arbetsmiljö och arbetsvillkor i yrkeslivet. Men reformen har kritiserats av flera partier i den nuvarande regeringen. SKPF anser att den måste behållas.

Pensionssystemet

Gör en sammantagen helhetsöversyn av pensionssystemet.

Det har gjorts en rad ändringar i pensionssystemet sedan det infördes för drygt 20 år sedan. SKPF kräver att man slutar att lappa och laga och i stället gör en total sammantagen helhetsöversyn av hela pensionssystemet för att åstadkomma jämlika och hållbara pensioner. En central del i en sådan översyn måste vara att utreda hur grundskyddet, som till stor del betalas ut till kvinnor, kan bli mer rättssäkert.

Höj pensionsavgiften så att arbete lönar sig även i välfärden.

I dag kan många kvinnor arbeta ett helt yrkesliv, men ändå få en del av sin pension från grundskyddet. Orsaken är att pensionsavgiften är för låg för att ge en allmän pension baserad på inkomstgrundad pension för de med låga löner. SKPF föreslår därför att pensionsavgiften höjs från dagens 17,21 till 18,5 procent.

Förenkla och förtydliga pensionssystemet.

Dagens pensionssystem är komplext. I fråga om förståelse för det är skattesystemet också en viktig del av detta. Båda systemen måste göras mer lättbegripligt så att alla har samma möjlighet att ta medvetna beslut om sin pension.

Transparent och brett samarbete i riksdagen.

Långsiktiga överenskommelser mellan riksdagspartierna är avgörande för förutsägbara och trygga pensioner. Inte minst för de som är beroende av grundskyddet. Samarbetet kring pensionerna måste också vara transparent.

Stöd här och nu

Anpassa stödåtgärder efter behov

Det ekonomiska läget pressar en stor del av de svenska hushållen, men allra mest de med små eller inga marginaler. Därför måste statliga ekonomiska stöd till hushållen anpassas efter behov för att inte öka klyftorna. Så har regeringen inte gjort med elprisstöden. Statligt stöd måste framöver fördelas så att de ekonomiska klyftorna inte växer.